בס"ד "הדף היומי לתולדותינו"

יום ב', ט"ז בסיון תשס"ו (12 ביוני)

עם הדבק בעברו בלבד הוא עם גוסס, אך אם היהודים ישאבו מעברם דעת ואהבה אל מורשתם, יהיה להם הכח לפתוח את שערי עתידם.
אבא קובנר, 1978

פירוש אחד, ואמיתי, למונח ***"הגיל הרך"*** הוא שבשנים הראשונות בחיי כל ילד, המוח שלו הוא רך כספוג, ומסוגל הוא לקלוט כל דבר שהוא רואה, שומע או חש. יש אף הטוענים שהדברים שאמו חשה בתקופת ההריון, משאירים רשמים על העובר.
קשה לתאר עולם היום בו יש הרוצים למנוע איש את רעהו מלראות, לקרוא, לשמוע 'כל דבר'. אמנם יש עדיין משטרים טוטליטריים בעולם עד היום. אך בעולם היהודי, אין הדבר כך. ***'אצלנו' השאיפה ללמוד היא לחם חוקנו***. התורה אף ***מצווה*** את האבא ללמד את בנו. והיהודים מצאו את עצמם – במשך הדורות – בסביבות שלא תמיד תמכו בשאיפה זו – באיסלאם, כמו בנצרות, הדגש היה על ציות – ללא שאלות. לא כן אצל היהודים. אנו מצווים לשאול שאלות – ר' ערך ***4 הקושיות בליל הסדר***.
עם זאת, חשוב לכוון את הדור הצעיר מה ללמוד, מה לקרוא, אל מה להסתכל, לְמה להאזין. זה תפקידינו כהורים. לא כל ספר צריכים לקרוא אותו.
אך יש הבדל בין הכוונת ההורה, וחרם של קהילה...

השבוע, שבוע הספר, ברצוננו להציג בפניכם, קוראים יקרים, הבטים מסויימים של השפעת הספר לא על הפרט אלא על הכלל - על חיי קהילה. היום נפתח עם הפולמוס שעורר סביב כתביו של הרמב"ם [1138-1204, 4898-4965], עוד בימי חייו ואף חריף יותר לאחר פטירתו...

הפולמוס סביב כתביו של הרמב"ם, שנמשך כמאה שנים, החל עוד בחייו, אבל הגיע לשיאו כ-30 שנה לאחר פטירתו. בשנות ה-30 של המאה ה-13, התפלגה היהדות כולה סביב חיבורו "מורה נבוכים", ספר המלמד את הדרך למחשבה יהודית.
המחלוקת הראשונה התעוררה בשנת 1232 בעיר מונְפֶלְיֶה שבדרום צרפת בקרב "בעלי תוספות", שהתנגדו להשקפתו הרציונליסטית של הרמב"ם. ראשי המתנגדים היו הרבנים שלמה מן ההר ותלמידיו, דוד בן שאול ויונה גירונדי מגָרונה שבספרד, שלמד בצעירותו במונְפֶלְיֶה.
רבני צפון צרפת נענו לקריאתם והטילו חרם על כל מי שקרא את "מורה נבוכים". כנגדם הוכרז במונְפֶלְיֶה חרם על רבי שלמה מן ההר ועל תלמידיו. המחלוקת התפשטה גם לקהילות ספרד. רבי דוד קמחי (רד"ק) מנַרבון שבדרום צרפת נסע לספרד כדי לגייס את תמיכתם של ראשי הקהילות לצד חסידי הרמב"ם. קהילת אראגון הצטרפה לחרם שהוכרז על מתנגדי הרמב"ם.
הֶדְיו של הפולמוס הגיעו גם לקהילות רחוקות, ויש עדויות על עימותים בארץ-ישראל, ובעיקר בעיר עכו, בין מתנגדי הרמב"ם לבין תומכיו. המאבק בין שני המחנות היה כה חריף, עד שהובא בפני שלטונות האינקוויזיציה, בטענה שהספר "מורה נבוכים" נגוע ב"מינות". בשנת 1233, בעוד המחלוקת בין הצדדים מתלהטת, נשׂרפו ספרי הרמב"ם על-ידי האינקוויזיציה. שׂרפת הספרים זעזעה גם את מתנגדיו של הרמב"ם. בשנת 1242, כששׂרפו ספרי תלמוד בפאריס, ראה בכך רבינו יונה גירונדי עונש על שׂריפת ספרי הרמב"ם, וחזר בו מעמדתו הנחרצת במחלוקת. [בע"ה, סיום המאמר בדף של מחר, י"ז בסיון]

"כאשר שמענו כן ראינו בעיר ה' צב-אות בעיר אלוקינו, אלוקים יכוננֶה עד עולם סלה."[תהלים מ"ח 9]
מתוך פרק התהלים שהיו הלויים אומרים בבית המקדש ביום **שני**
בשׂמחה ובטוּב לבב, בתפילה ליום נעים לכל בית ישראל!
הדף מוקדש לרפואתם השלמה של כל נפגעי הטרור ומשפחותיהם בתוך שאר חולי ישראל, ולשלומם של כל חיילי צה"ל